

Европейски парламент Parlamento Europeo Evropský parlament Europa-Parlamentet Europäisches Parlament
Euroopa Parlament Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο European Parliament Parlement européen Parlaimint na hEorpa
Europski parlament Parlamento europeo Eiropas Parlaments Europos Parlamentas Európai Parlament
Parlament Ewropew Europees Parlement Parlament Europejski Parlamento Europeu Parlamentul European
Európsky parlament Evropski parlament Europan parlamentti Europaparlamentet

IONCAM AN AONTAIS

Maoinítear cuid mhór de bhuiséad an Aontais (os cionn 90%) ó acmhainní dílse. Ní mór an t-ioncam bliantúil an caiteachas bliantúil a chumhdach go hiomlán. Cinneann an Chomhairle an córas acmhainní dílse d'aontoil, ag féachaint don tuairim ó Pharlaimint na hEorpa, agus is gá do na Ballstáit é a dhaingniú. Mhol an Coimisiún, in 2022 agus in 2023, go ndéanfaí athchóiriú ar an gcóras acmhainní dílse, athchóiriú a chuimsigh dhá phacáiste d'acmhainní dílse nua.

AN BUNÚS DLÍ

- Airteagal 311 agus Airteagal 322(2) den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpáigh agus Airteagal 106a agus Airteagal 171 den Chonradh ag bunú an Chomhphobail Eorpáigh do Fhuinneamh Adamhach;
- [Cinneadh \(AE, Euratom\) 2020/2053 ón gComhairle an 14 Nollaig 2020](#) maidir le córas acmhainní dílse an Aontais Eorpáigh;
- [Rialachán \(AE, Euratom\) 2021/768 ón gComhairle an 30 Aibreán 2021](#) lena leagtar síos bearta cur chun feidhme do chóras acmhainní dílse an Aontais Eorpáigh, [Rialachán \(AE, Euratom\) Uimh. 609/2014 ón gComhairle an 26 Bealtaine 2014](#) maidir leis na modhanna agus an nós imeachta chun acmhainní dílse traidisiúnta, bunaithe ar CBL agus bunaithe ar OIN a chur ar fáil agus maidir leis na bearta chun riachtanais airgid thirim a chomhlíonadh, [Rialachán \(AE, Euratom\) 2021/769 ón gComhairle an 30 Aibreán 2021](#) maidir leis na comhshocraíochtaí aonfhoirmeacha cinntitheacha chun acmhainní dílse a fhabhraíonn ó cháin bhreisluacha a bhailiú, agus [Rialachán \(AE, Euratom\) 2021/770 ón gComhairle an 30 Aibreán 2021](#) maidir le ríomh na hacmhainne dílse bunaithe ar dhramhaíl ó phacáistíocht phlaisteach nach ndéantar athchúrsáil uirthi, maidir leis na modhanna agus an nós imeachta chun an acmhainn dhílis sin a chur ar fáil, maidir leis na bearta chun riachtanais airgid a chomhlíonadh, agus maidir le gnéithe áirithe den acmhainn dhílis bunaithe ar ollioncam náisiúnta.

CUSPÓIR

Neamhspleáchas airgeadais a bheith ag an Aontas Eorpach laistigh de theorainneacha an smachta bhuiséadaigh.

AN CHAOI A N-OIBRÍONN SÉ

D'fhág [Cinneadh an 21 Aibreán 1970 maidir le hAcmhainní Dílse](#) acmhainní dílse a bheith ag Comphobal Eacnamaíochta na hEorpa (CEE). De réir [Chinneadh \(AE, Euratom\) 2020/2053 ón gComhairle an 14 Nollaig 2020](#), tá leibhéal na n-acmhainní dílse is féidir a iarraidh in aghaidh na bliana teoranta d'uasmhéid 1.4 % d'ollioncam náisiúnta (OIN) an Aontais faoi láthair. Ós rud é nach féidir an caiteachas foriomlán a bheith níos mó ná an t-ioncam iomlán, cuirtear srian ar an gcaiteachas leis an uasteorainn sin freisin ([1.4.3](#)). Sa chleachtas, leis an gcreat airgeadais ilbhliantúil reatha (CAI) 2021-2027 ([1.4.3](#)), socraítear an uasteorainn chaiteachais ar leibhéal atá cothrom le thart ar 1.4% de OIN AE.

COMHDHÉANAMH IONCAIM

1. Acmhainní dílse 'traidisiúnta'

Is é atá iontu seo dleachtanna custaim, dleachtanna talmhaíochta agus tobhaigh ar shiúcra atá á mbailiú ó bhí 1970 ann. Tá an céatadán a fhéadfaidh na Ballstáit a choimeád chun costais an bhailithe a chumhdach méadaithe arís ó 20% go 25%. Is iondúil anois go mbíonn acmhainní dílse 'traidisiúnta' cothrom le thart ar 10-15 % den ioncam acmhainní dílse^[1].

2. An acmhainn dhílis atá bunaithe ar chái bhreisluacha

Is é atá san acmhainn sin céatadán den chái bhreisluacha (CBL) measta arna bailiú ag na Ballstáit a aistriú chuig an Aontas. Cé go ndearnadh foráil di i gcinneadh 1970, níor cuireadh an acmhainn sin i bhfeidhm go dtí gur comhchuibhíodh córais CBL na mBallstát in 1979. Is ionann an acmhainn CBL anois agus thart ar 10% den ioncam acmhainní dílse freisin.

3. An acmhainn dhílis atá bunaithe ar an ollioncam náisiúnta

Is é atá san acmhainn dhílis seo tobhach de chéatadán aonfhoirmeach ar OIN na mBallstát a leagtar amach i nós imeachta buiséadach gach bliana, agus cruthaíodh le [Cinneadh 88/376/CEE ón gComhairle an 24 Meitheamh 1988](#) í. Ar dtús, ní raibh sí le bailiú ach amháin murar chumhdaigh na hacmhainní dílse eile an caiteachas go hiomlán, ach anois tá formhór de bhuiséad AE á mhaoiniú aici. Tá an acmhainn atá bunaithe ar an ollioncam náisiúnta méadaithe faoi thrí ó dheireadh na 1990idí, agus anois, is ionann í agus tuairim is 60-70% d'ioncam acmhainní dílse.

4. Acmhainn dhílis phlaisteach

Is catagóir nua acmhainní dílse é seo a tugadh isteach amhail ón 1 Eanáir 2021 le [Cinneadh 2020 maidir le hAcmhainní Dílse](#). Is rannchuidiú náisiúnta í atá bunaithe ar an gcainníocht dramhaíola ó phacáistíocht phlaisteach neamh-athchúrsáilte, agus gabhann glaoráta aonfhoirmeach EUR 0.80 in aghaidh an chileagraim léi. Déantar ranníocaíochtaí na mBallstát ag a bhfuil OIN per capita atá faoi bhun mheán an Aontais a laghdú de chnapshuim bhliantúil arb ionann í agus 3.8 gcileagram den dramhaíl

[1]Cuntais Bhliantúla Chomhdhlúite an Aontais Eorpach don Bliain Airgeadais 2021.

phlaisteach per capita. Is ionann an t-ioncam ón acmhainn seo agus thart ar 3-4% de bhuiséad an Aontais Eorpaigh.

5. Ioncam eile agus an t-iarmhéid arna thabhairt anonn ón mbliain roimhe sin

Áirítear ar ioncam eile cánacha a focann foireann AE ar a dtuarastail, ranníocaíochtaí ó thíortha nach thíortha den Aontas Eorpach iad le cláir AE, íocaíochtaí úis, agus fineálacha arna n-íoc ag cuideachtaí ar ina leith a suíodh gur sháraigh siad dlíthe AE. Má bhíonn barrachas i gceist, déantar an t-iarmhéid ó gach bliain airgeadais a ionráil sa bhuiséad don bhliain ina dhiaidh sin mar ioncam. Go hiondúil, is ionann ioncam eile, iarmhéideanna agus coigeartuithe teicniúla agus thart ar 2-8% den ioncam iomlán.

6. Sásraí ceartúcháin

Úsáidtear córas na n-acmhainní dílse freisin chun míchothromáíochtaí buiséadacha idir glan-ranníocaíochtaí na mBallstát a cheartú. Cé nach bhfuil feidhm ag lacáiste na Ríochta Aontaithe a thuilleadh, ar lacáiste é a tugadh isteach in 1984, leanfaidh na ceartuithe cnapshuime de bheith ag dul chun tairbhe don Danmhairg, don Ghearmáin, don Ísiltír, don Ostair agus don tSualainn i rith na tréimhse 2021-2027.

7. Iasachtaíocht

Ní féidir le buiséad an Aontais easnamh a rith, agus ní cheadaítear a chaiteachas a chistiú trí iasachtaí a fháil. Chun na deontais agus na hiasachtaí arna soláthar ag scéim lonstraim Théarnaimh an Aontais Eorpaigh a mhaoiniú, áfach, údaráíodh don Choiisiún, ar bhonn eisceachtúil agus sealadach, suas le EUR 750 billiún (i bpraghnsanna 2018) a fháil ar iasachtaí a mhargaí caipitil. Ba cheart go dtiocfadh deireadh le glaliasachtaíochtaí nua ag deireadh 2026, agus ina dhiaidh sin ní cheadófar ach oibríochtaí athmhaoinithe. Tá straitéis iasachtaíochta éagsúlaithe á cur i bhfeidhm ag an gCoimisiún, lena gcónasctar úsáid bannaí fadtéarmacha, bannaí glasa agus billí gearrthéarmacha a dhíoltar trí shindeacáitiú agus ceantanna, mar aon le cumarsáid oscailte agus thrédhearcaíochtaí trí chinntí iasachtaíochta bliantúla agus pleananna cistiúcháin leathbhliantúla.

I DTREO ATHCHÓIRIÚ ACMHAINNÍ DÍLSE AN AONTAIS

I gConradh Liospóin, athdhearbhaíodh gur cheart an buiséad a mhaoiniú go hiomlán ó acmhainní dílse, agus caomhnaíodh ann cumhacht na Comhairle, i ndiaidh dul i gcomhairle leis an bParlaimint di, cinneadh a ghlacadh d'aontoil maidir le córas acmhainní dílse an Aontais^[2], catagóirí nua acmhainní dílse a bhunú agus deireadh a chur le catagóirí acmhainní dílse atá ann cheana. Ina theannta sin, suíodh ann nach féidir leis an gComhairle na bearta cur chun feidhme a ghlacadh i leith na gcinntí sin ach le toiliú ón bParlaimint.

I mí Eanáir 2017, thíolaic an grúpa ardleibhéal a cruthaíodh in 2014 chun athbhreithniú ginearálta a dhéanamh ar chóras na n-acmhainní dílse ("grúpa Monti") a [thuarascáil deiridh](#) ar bhealaí níos tréadearcaí, níos simplí, níos cothroime agus níos cuntasaí go daonlathach chun buiséad an Aontais a mhaoiniú. Ba é an phríomhchonclúid inti gur ghá buiséad an Aontais a athchóiriú, ó thaobh ioncaim agus caiteachais araon, chun

[2]Ní mór do na Ballstáit aon chinneadh den sórt sin a dhaingniú.

bheith in ann aghaidh a thabhairt ar na dúshláin reatha agus chun torthaí inbhraite a bhaint amach do shaoránaigh an Aontais Eorpaigh.

Bunaithe ar an tuarascáil sin agus ar an [bPáipéar Machnaimh ina dhiaidh sin maidir le todhchaí airgeadas AE](#), rinne an Coimisiún [moltaí](#)^[3] an 2 Bealtaine 2018 chun simplú a dhéanamh ar an acmhainn dhílis CBL-bhunaithe reatha agus chun ciseán d'acmhainní dílse nua a thabhairt isteach. Mhol an Coimisiún freisin go gcuirfí deireadh leis na lacáistí uile agus go ndéanfaí sciar na n-ioncam custaim a choinníonn na Ballstáit mar chostais bhailliúcháin a laghdú ó 20% go 10%, agus freisin go ndéanfaí an uasteorainn ar ghlaonna bliantúla ar acmhainní dílse a mhéadú chun an laghdú ar OIN iomlán AE-27, mar aon leis an rún a bhí ann an Ciste Eorpach Forbraíochta a chomhtháthú i mbuiséad AE, a chur san áireamh.

TUAIRIMÍ PHARLAIMINT NA HEORPA

Ar bhonn fhorálacha nua Chonradh Liospóin, tá iarrtha arís is arís eile ag an bParlaimint go ndéanfaí athchóiriú domhain ar an gcóras acmhainní dílse i roinnt seasamh agus rún le blianta beaga anuas^[4]. Tharraing an Parlaimint aird ar na fadhbanna a bhaineann leis an gcóras acmhainní dílse, go háirithe chomh fada is a bhaineann le castacht iomarcach an chórais agus spleáchas airgeadais an chórais ar ranníocaíochtaí náisiúnta.

D'fhonn go mbeadh buiséad an Aontais ina bhuiséad níos cobhsaí a bheadh ceaptha chun tacú le cuspóirí beartais an Aontais, d'iarr sí arís agus arís eile go mbeadh ciseán uaillmhianach agus cothromaithe d'acmhainní dílse nua de chuid an Aontais ann a bheadh cothrom, simplí, trédhearcach agus neodrach ó thaobh buiséid de do na saoránaigh. D'áitigh an Parlaimint freisin go ndéanfaí athchóirithe chun bailiú ioncaim a dhéanamh níos simplí, níos trédhearcaí agus níos daonlathaí, chun sciar na ranníocaíochtaí OIN a laghdú, chun an acmhainn CBL a athchóiriú nó deireadh a chur léi agus chun deireadh a chur de réir a chéile le gach cineál lacáiste.

MOLTAÍ I LEITH AN ATHCHÓIRITHE

Ag an gcruiinniú den Chomhairle Eorpach a tionóladh an 17-21 Iúil 2020, tháinig na Ceannairí Stáit nó Rialtais ar chomhaontú maidir le CAI nua, eadhon lonstraim Théarnaimh an Aontais Eorpaigh, lenar ardaíodh uasteorainn na n-íocaíochtaí, agus acmhainn dhílis nua bunaithe ar dhramhaí phlaisteach neamh-athchúrsáilte a bheadh le cur i bhfeidhm ó mhí Eanáir 2021. Bhí sé sin bunaithe ar thogra [an 28 Bealtaine 2020](#) ón gCoimisiún chun suas le EUR 750 billiún a fháil ar iasacht trí bhannaí a eisiúint ar na margáí idirnáisiúnta thar ceann an Aontais Eorpaigh lena ngabhfadh aibíochtaí de 3 bliana go 30 bliain, chun éifeachtaí phaindéim COVID-19 a chomhrac. Chun taca a chur

[3]Thug an Chúirt Iníúchóirí tuairim uaithi maidir leis na moltaí an 29 Samhain 2018 ([Tuairim Uimh. 5/2018](#)).

[4][Seasamh an 17 Nollaig 2014](#) maidir le córas acmhainní dílse na gComphobal Eorpach; [seasamh an 16 Aibreán 2014](#) maidir leis an dréachtchinnneadh ón gComhairle ar an gcóras acmhainní dílse; [rún an 6 Iúil 2016](#) dar teideal 'ullmhúchán an athbhreithnithe iarthoghcháin ar CAI 2014-2020: ionchur na Parlaiminte roimh thogra an Choimisiúin'; [rún an 26 Meán Fómhair 2016](#) maidir leis an athbhreithniú meántearma ar CAI 2014-2020; rún an [24 Deireadh Fómhair 2017](#) maidir leis an bPáipéar Machnaimh ar Thodhchaí Airgeadas an Aontais; [rún an 14 Márt 2018](#) maidir le hathchóiriú ar chóras acmhainní dílse an Aontais Eorpaigh; [rún an 30 Bealtaine 2018](#) maidir leis an gcreat airgeadais ilbhliantúil don tréimhse 2021-2027 agus acmhainní dílse; [rún an 14 Samhain 2018](#) maidir leis an gcreat Airgeadais Ilbhliantúil don tréimhse 2021-2027, [rún an 10 Deireadh Fómhair 2019](#) maidir leis an gcreat airgeadais ilbhliantúil don tréimhse 2021-2027, agus acmhainní dílse: is míthid freastal ar ionchais na saoránach.

faoi na dliteanais arna dtabhú ag an Aontas chun an maioniú margaidh arna thiomsú a aisíoc ar deireadh, mhol an Coimisiún go méadófaí uasteorainn na n-acmhainní go heisceachtúil agus go sealadach de 0.6% de OIN an Aontais anuas ar an méadú buan atá molta ó 1.2% go 1.4% de OIN chun an comhthéacs eacnamaíoch nua a chur san áireamh. .

I [rún uaithi an 23 Iúil 2020](#), chuir an Pharlaimint i bhfáth gur le cruthú acmhainní dílse nua breise, agus leis sin amháin, is féidir cabhrú le fiachas an Aontais a aisíoc, agus fós buiséad an Aontais a tharrtháil agus an brú fioscach ar státhistí náisiúnta agus ar shaoránaigh an Aontais a mhaolú. An [16 Meán Fómhair 2020](#), iarradh an athuair sa tuairim ón bParlaimint faoin nós imeachta comhairliúcháin go dtabharfaí isteach acmhainní dílse nua de réir treochláir, agus go gcuirfí deireadh leis na lacáistí uile.

An 10 Samhain 2020, tháinig idirbheartaithe de chuid na Parlaiminte, na Comhairle agus an Choimisiúin ar chomhaontú polaitiúil maidir leis an CAI, maidir le hacmhainní dílse agus maidir le gnéithe áirithe i dtaca le rialú na hionstraime téarnaimh. In larscríbhinn nua a ghabhann leis an [gComhaontú Idirinstiúideach idir Parlaimint na hEorpa, an Chomhairle agus an Coimisiún maidir leis an smacht buiséadach, comhar in ábhair bhuiséadacha agus bainistíocht fhóntha airgeadais](#), bunaíodh treochlár chun acmhainní dílse nua a thabhairt isteach le linn na tréimhse 2021-2027. Ba cheart ioncam ó acmhainní dílse nua a bheith leordhóthanach chun aisíocaíocht NGEU a chumhdach, agus ba cheart go ndéanfadh aon ioncam fuilleach buiséad an Aontais a mhaoiniú, i gcomhréir le prionsabal na huilíochta. Leis an bhféilire ceangailteach, ceanglaíodh ar an gCoimisiún tograí a dhéanamh faoi mhí an Mheithimh 2021 maidir le hacmhainní dílse nua bunaithe ar shásra coigeartaíthe carbón ar theorainneacha, ar thobhach digiteach agus ar Chórás Trádála Astaíochtaí athbhreithnithe (le tabhairt isteach faoin 1 Eanáir 2023), agus tograí a dhéanamh faoi Mheithreamh 2024 maidir le hacmhainní dílse nua breise, a bhféadfaí Cáin ar Idirbhearta Airgeadais agus ranníocaíocht airgeadais atá nasctha leis an earnáil chorparáideach (comhbhonn cánach corporáide nua, b'fhéidir) a áireamh orthu. Faoin gCinneadh nua maidir le hAcmhainní Dílse a glacadh an 14 Nollaig 2020, coinníodh lacáistí i gcomhair Ballstáit áirithe agus méadaíodh na costais bhailiúcháin ar dhleachtanna custaim ó 20% go 25%.

Tar éis na Ballstáit uile é a dhaingniú faoin 31 Bealtaine 2021, tá feidhm chúlghabhálach ag an gCinneadh maidir le hAcmhainní Dílse ó bhí an 1 Eanáir 2021 ann.

Tar éis thograí an 14 Iúil 2021 le haghaidh [athbhreithniú ar CTA AE](#) agus le haghaidh [sásra coigeartaíthe carbón ar theorainneacha a thabhairt isteach](#), rinneadh [togra le haghaidh na chéad ghlúine eile d'acmhainní dílse an Aontais](#) a fhoilsíú an 22 Nollaig 2021. Sonraítear ann go ndéanfaí 25 % den ioncam ó liúntais sin CTA arna gcur ar ceant, 75 % den ioncam a ghintear leis an sásra coigeartaíthe carbón ar theorainneacha agus 15 % den sciar den bhrabús iarmharach arna ath-leithdháileadh ar Bhallstáit an Aontais faoi chomhaontú OECD/G20 maidir le cánachas corporáideach idirnáisiúnta (colún a haon) a íoc isteach i mbuiséad an Aontais. An 23 Samhain 2022, ghlac an Pharlaimint [leasuithe ar an togra](#), ar togra é a bhfuiltear ag fanacht le Cinneadh ón gComhairle ina leith. Ghlac an Pharlaimint [rún freisin an 10 Bealtaine 2023](#) inar moladh acmhainní dílse nua breise.

An 20 Meitheamh 2023, d'fhoilsigh an Coimisiún a thograí le haghaidh an dara pacáiste d'acmhainní dílse. Cuimsíodh ann acmhainn dhílis staidrimh shealadach, arna híoc mar ranníocaíocht náisiúnta ar bhrabús chuideachta ag 0.5 % de bhonn brabús barúlach chuideachtaí an Aontais (bunaithe ar an ollbharrachas oibriúcháin d'earnálacha na gcorparáidí airgeadais agus neamhairgeadais, arna ríomh ag Eurostat). I bhfad na haimsire, tiocfaidh fíoracmhainn dhílis ina hionad a bheidh bunaithe ar chánachas corporáideach, agus ar ranníocaíocht ó [Business in Europe: Framework for Income Taxation \(BEFIT\)](#) [Gnólachtaí san Eoraip: Creat le haghaidh Cánachas loncaim] a bheidh ann amach anseo. Déantar foráil sa togra freisin maidir le glaoráta acmhainn dhílis CTA a mhéadú ó 25 % go 30 %, a bhfuil údar lena dhéanamh mar gheall ar an méadú atá ag teacht ar phraghsanna carbón. Leis an bpacáiste atá beartaithe, d'fhéadfáí ioncam bliantúil breise de thuairim is EUR 23 bhilliún a ghiniúint ó 2024 agus EUR 36 bhilliún ó 2028, arb ionann é agus thart ar 18-20 % den ioncam iomlán.

Andras Schwarcz
10/2023

